

УДК 94(477.8)

С.В. Виткалов

ФОТОМИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ І ОЛЕКСАНДР ХАРВАТ (СПРОБА МИСТЕЦЬКОГО ПОРТРЕТУ)

Сучасний стан розвитку української держави стимулював появу нового бачення культурно-мистецьких проблем, відродження, здавалося б, не популярних видів художньої діяльності, які вже почали начебто відходити у минуле через швидкий і широкоаспектний розвиток масових комунікацій. Утім, на новому етапі розвитку суспільства, за допомогою нових технічних засобів та підставі вже нового культурно-мистецького й суспільного світобачення митців, ці види культурної творчості поступово перетворюються у яскраві мистецькі здобутки сучасності.

Серед багатьох дивовижних винаходів, що подарувало нам ХІХ століття, далеко не останнє місце посідає фотографія – мистецтво, що дозволило робити миттєве зображення будь-якого предмета або ландшафту, зберігаючи його упродовж десятків років.

Сьогодні, в час коли майже зникло відчуття захоплення новизною, фотографія залишається буденною справою, що оточує нас всюди. Утім претензії на неї, як на мистецтво, були висунуті лише тоді, коли на ній почали робити бізнес, тобто одночасно з її дистанціюванням як товару.

Йдеться про жанр художньої фотографії, що незважаючи на численні економічні чи політичні катаклізми торує свій шлях і стає важливим художнім літописом вже новітньої, постмодерністичної доби. Адже саме за тематико-експозиційним спрямуванням сучасного фото можна побачити не лише картини природи, портретні зразки, особливо жіночі, що завжди надихали митців, розмаїту ліричну проблематику, але й складну і суперечливу картину поступу країни, працю її людей, їх злети і падіння, природні катаклізми тощо.

Не залишається поза увагою митців й експеримент у царині форми. Адже цифрові технології значно розширили її творчі можливості і дають добрий приклад демонстрації технічних можливостей, помножених на талант фахівця.

Нове тисячоліття загострило проблему існування людини, пошуки її місця у швидкоплинному культурному просторі, а з іншого боку, – активізувало вивчення цієї людини різними галузями знань та стимулювало розкриття її творчого потенціалу, за допомогою якого й стає можливою зміна суспільного устрою, покращення життя, знаходження взаєморозуміння та порозуміння між різними народами. Творчий контакт і взаємодія виступають важливими чинниками подальшого існування світової цивілізації. Тож культурний чинник сьогодні виявляється тим стрижнем, що здатен забезпечити розв'язання цих гострих суспільно-політичних проблем і сформуванню відносно високий суспільно-політичний комфорт країнам.

У цьому контексті «старе» нове мистецтво фотобачення, збагачене вже новими технічними можливостями і культурою її носія, розгорнуло ще одну сторінку у погляді на сучасні проблеми людства та впевнено демонструє ефект налагодження контактів між різними теренами республіки й світових співтовариств, тобто успішно вирішує все те, що складно або поки що не вдається зробити політикам.

Кінець ХХ – початок ХХІ сторіччя значно актуалізував і активізував культурно-мистецький чинник регіонального рівня, за допомогою якого розширилася мистецька палітра держави. Україна поступово повертає собі мистецьке розмаїття і виходить на культурний ринок.

Однією з головних ознак сучасного культурного простору України є надзвичайно швидке поширення фестивального руху, що, починаючи з 1990-х років охопив практично усі міста та навіть села республіки. Фестивалі, як форма існування не лише музичного мистецтва (альтернатива до сезонних концертів), утворили на зламі століть специфічний календар

нових українських свят і значною мірою компенсують молоді брак видовищності, допомагають у розв'язанні питань підвищення художньої культури особливо сільського населення, намагаються зробити привабливими умови сільського життя.

Це стосується й заходів, спрямованих на розвиток художньої фотографії, що дають цікаві зразки акцентації уваги на мистецтві бачити світ, демонструють можливості тандему «митець-цифрова техніка».

З іншого боку, активізація регіонального культурного чинника в координатах глобалізаційних процесів демонструє сьогодні досить помітну і стала тенденцію сучасного культурного простору, що виявляється у намаганні регіонів відійти від культурного диктату центру і хоча б у цій, мистецькій, площині продемонструвати власну самостійність та оригінальність мислення.

У той же час, саме регіональна специфіка додає до кожного художнього зразка все те, що має назву «національний», оскільки «безнаціонального» мистецтва, як відомо, фактично не існує, або цей вид людської діяльності тоді має дещо іншу назву. Тож саме ця культурна розмаїтість регіонів і складає сьогодні широку культурну палітру під назвою «українське мистецтво».

Сучасна Західна Україна – край яскравих художніх здобутків, низки оригінальних культурно-мистецьких об'єднань та ініціатив і, безперечно, особистостей.

Серед найбільш помітних постатей Рівненщини, що відзначаються неординарністю світобачення, активним підходом до розбудови вітчизняного культурного простору, високою соціальною активністю є Олександр Харват. Упродовж чималої низки років він певною мірою визначає напрями розвитку фотомистецтва краю, впливає на його становлення, перетворюючи цей синтез (техніки і художності) на специфічний ракурс бачення реалій сучасного життя.

У період суспільно-культурних зрушень у світовій спільноті та й Україні зокрема він чимало зробив й для становлення нової культурної реальності в краї. Тож цілком справедливо був відзначений багатьма нагородами та іншими формами стимулювання культурної діяльності.

Сьогодні він – член Національної Спілки фотохудожників України, Національної Спілки журналістів України, заслужений художник Міжнародної федерації фотомистецтва (EFIAP), посол Миру. Його художні здобутки дали змогу стати учасником та дипломантом понад 150 національних і міжнародних фотовиставок у різних країнах світу. Крім цього, він мав персональні виставки в Україні, Румунії, Угорщині, Словаччині, Китаї, Росії, Латвії, Болгарії, Італії, Індії та ін., знайомлячи світову спільноту з українською проблематикою і демонструючи їй національне світобачення. Тому можна стверджувати, що саме українські митці, зокрема й представники сучасного фото, швидше допомогли світовій громадськості познайомитися з молодою державою, ніж це зробили політики, підкреслити, що у сучасного людства є чимало спільних проблем. Тож увага урядів повинна концентруватися на цих магістральних шляхах покращення життя людської спільноти, розуміючи важливу роль у цьому культурного чинника.

Його творча праця має достатньо широкий суспільний резонанс.

Він – автор фотопроєкту «Обличчя Планети Земля», в рамках якого були проведені персональні виставки «Від Парижа до Сіднея. Подорожні нотатки», «Судан: спека, пісок, люди», «Діти Світу», «Краса та велич гір», «Діти для миру?», «Китайські мандрі», «Сицилія плюс ...», «Калькутта без ретуші», «В обіймах нагоди» та ін.

Чимало уваги приділяє О.Харват місцевій культурно-мистецькій проблематиці, залучаючи відомих майстрів пензля, пера чи фото ближче познайомитися із специфічною у культурному контексті Волиню. Адже географічне розташування краю, традиційність у багатьох формах його життєдіяльності, сама ментальність мешканців тощо допомагають зберігати тут чимало архаїчних елементів, оминаючи глобалізаційні виклики сучасності.

Особливо це стосується північних районів краю, про що неодноразово наголошувало чимало дослідників [1].

Він – автор проектів «Кременець – ворота раю. Осінь 2005», «Волинь. Європейські перехрестя, весна 2006», «Рівне. На Європейських перехрестях», серії експонувань «Фотовернісаж на Покрову, 2006-2010», «Рівне. На межі тисячоліть», «Я люблю своє місто», «Рівненський край», «Острог. На межі тисячоліть», «Культурна спадщина Рівненського краю» та ін., що в свою мистецьку орбіту залучають сотні небайдужих молодих людей із багатьох країн. Зокрема під час проведення останнього, п'ятого «Фотовернісажу на Покрову-2010», в ньому заявили про свою участь 377 митців із 49 країн світу, а для творчого відбору було представлено міжнародному журі понад 3,5 тисяч світлин, з яких для експонування на конкурсі відібрано 320 робіт. Чимало із цих зразків демонструвалося й на різноманітних святкових заходах міста чи проведених із нагоди ювілейних дат в інших регіонах тощо [2].

Свою мистецьку діяльність він активно сполучає з видавничою, спрямованою на ознайомлення широкого загалу населення з культурно-мистецькою проблематикою, вітчизняною художньою спадщиною.

Він – автор та видавець художніх альбомів «Кременець – ворота раю», «Фотовернісаж на Покрову» (2006, 2007, 2008, 2009, 2010 рр.), «Народні джерела», «Рівне. На межі тисячоліть», «Я люблю своє місто», «Рівненський край», «Культурна спадщина Рівненського краю», «В обіймах нагоди», «Рівне. На Європейських перехрестях» та ін., що демонструють його закоханість у людей, місто, його культурну спадщину і являють професійні зразки художнього світобачення.

Це під його впливом у місті з'явилося чимало молоді, що намагається очима художника подивитися на складні проблеми сьогодення.

Його професіоналізм давно помічений на різних рівнях. Він – учасник 28 Конгресу FІАР у Китаї, Третього Європейського Фото-фестивалю у Словаччині (2007 р.), трьох міжнародних заходів (5-7) Інтеркемпу у Чехії, двадцять дев'ятого Конгресу FІАР у Словаччині (2008 р.), низки фотоплерів «Схід-Захід» у Польщі (2008-2010 рр.), Міжнародної конференції фотомистецтва (Індія), 30-го Конгресу FІАР, що відбувся у В'єтнамі (2010 р.). І цей ряд можна продовжувати, оскільки життя йде вперед, а інтерес митця до його проблем лише посилюється. Як і посилюється бажання людей жити краще, художньо насичуючи свій життєвий простір.

Він – член оргкомітету Міжнародної громадської організації «Асоціація – Міжнародний Надмарафон». Брав участь як організатор і як фоторепортер у міжнародних проектах країнах чотирьох континентів: Європи, Азії, Африки та Австралії:

- «Париж-Москва-Сідней, 2000», присвяченому Олімпійським іграм;
- «Москва-Київ-Йоганнесбург, 2002»;
- «Москва-Тбілісі, 2003»;
- «Санкт-Петербург-Севастополь, 2004»;
- «Москва-Тбілісі-Афіни, 2004», присвяченому Олімпійським іграм;
- «Перемога. Белгород-Москва-Брест, 2005»;
- «Москва-Казань, 2005», присвяченому 1000-літньому ювілею Казані;
- «Дитячо-юнацьких надмарафонах по Золотому кільцю Російської Федерації «Діти проти наркотиків», здійснених у 2001-2003 рр.; «Слов'янське Кільце. Москва-Мінськ-Київ, 2005» тощо. Та й в самому місті Рівне жоден мистецький захід чи більш-менш помітне фотоекспонування не обходиться без участі художніх світлин Олександра.

Сьогодні свою творчість та здобуті мистецькі технології й навички, помножені на досвід, О.Харват передає молоді, адже є, крім усього іншого, ще й засновником та керівником молодіжного клубу – студії «Простір фото» Рівненського міського будинку культури.

Джерельні приписи

1. Рожко В. Православні монастирі Волині і Полісся: історико-краєзнавчий нарис / В.Є. Рожко. – Луцьк: Media – 2000. – 692 с.; Західне Полісся: історія і культура: мат. наук.-практ. конф. із нагоди 35-річчя Сарненського історико-краєзнавчого музею. Вип. 1. – Рівне, 2005. – 272 с.; Минуле і сучасне Волині: народне мистецтво і духовність: Зб. наук. праць. – Вип. 15. – Луцьк: ВКМ, 2005. – 291 с. та ін.
2. Див.: Виткалов С.В. «Фотовернісаж на Покрову» у Рівному / С.В. Виткалов // Рівне-експрес. – 2010. – 21 жовт. – С. 5.

Резюме

Аналізується специфіка культурно-мистецького життя Рівненщини на прикладі художньої фотографії. Акцент зроблено на творчості її представника – О.Харвата.

Ключові слова: художня фотографія, мистецтво, Рівненщина.

Summary

Photographic art of Western Ukraine and Oleksandr Kharvat (attempt artistic to the portrait)

The specific of cultural and art life of the Rivne area is analysed on the example of artistic photo. An accent is done on work of her representative – O.Kharvat.

Key words: artistic photo, art, Rivne area.

Аннотация

Анализируется специфика художественной жизни Ровенщины на примере художественной фотографии. Акцент сделан на творчестве ее представителя – А.Харвата.

Ключевые слова: художественная фотография, искусство, Ровенщина.